

UN DIA D'HIVERN DEL 1938...

Activitat bèlica començada a penes feia dues hores de claror, iniciada amb l'espètec brunzent dels trets de fusell i del craqueig de la màquina automàtica, de posició a posició. La frase «Els enemics ataquen» corregué per tots els recones de la terra oberta pel pic i la pala. Aquell matí febrer enchaurà deixat als catalans de Barcelona i de Girona un remarcable i perenne record. No transcorregueren gaires instants sense que es deixés sentir pel blau espai la trajectòria finida o indefinida dels obusos de pes i diàmetres diferents, traçant invisibles paral·lels o meridians, ja que provenien de tots els indrets rebels.

Pel vessant de les muntanyoles ermes, emmarcades només per uns escarriats matolls, l'enemic es llançava en gran massa; dominant-nos els nervis i obeint un prudent mandat, els nostres fusells feia estona que havien

lles, pestanyes i cabells empolsats. Salliva espessa, gorja encetada. La llàntia vermella lluita amb tota la seva força, i el sol batia a l'indret de la lluita, més enllà dels cimalls ondulats que s'anaven esclafant fins a afegir-se al planell color de palla de l'estepa castellana. L'artilleria pesada seguia llan-

çant tones de ferro. S'ha dit que durant aquelles 12 hores consecutives de zumbzeig per l'éter foren 8.000 els obusos dirigits contra les nostres posicions.

El comandament foraster veié frustrats llurs propòsits, no pogueren pas-

sar ni passar. Una brigada de nois, la immensa majoria barcelonins i gironins no els féu possible l'estratagema guerrera que creien tan fàcil. Obriren el pitrall damunt del qual duïen arrapat el menut escut de bronze, l'escut barrat, i la mà neguitosa tancant i obrint el ferrall feren de ferro la voluntat de no cedir cap bocí de terreny. Era un dia de febrer, ben bé ho recordem; aquell fum ajaçat, en una oscil·lació feixuga, com asmàtic; allunyat, un vilatge amb els campanars sobresortint, desolat, arrupit, obert al vent de l'Oest. I allà fou provocat un incendi; les seves flames esquinçant l'horitzó de posta, regiraren aquells tons avellanats que deixa el sol quan ha fet la davallada. En tota la primera avançada, una solitud quieta; els estels, al firmament, espurnejaven, i la lluna ascendia, brillant, amb un voltant verdós, com un calze de plata repujada.

Les mines de Terol

(Ve de la pàgina 5)

ba endins i ens privava una esgarriança; sense que tinguem temps de refer-nos, un reflector potent ens enlluerna, i ens priva de veure altra cosa que el disc del focus i el seu halo lluminós.

—No feu cap moviment. Us tenim acarada una metralladora. Si us bellugueu, dispararem...

Es una veu ferma, segura, que ens glaça l'esperit. De moment, ens quedem clavats a terra, amb els ulls esbatanats. De darrera el reflector, ens arriba el so d'una riallada plena, feridora, que ens fa més mal que la certesa de la nostra impotència.

El madrileny, mig amagat per un company que ha quedat davant seu, ajunta les mans a l'esquena, lentament. En una mà hi porta una bomba i allarga els dits cap a l'anella del perutor; es mou imperceptiblement, els dits de cada mà se cerquen reduint la distància que els separa mil·límetre per mil·límetre...

L'home de darrera el reflector torna a parlar-nos:

—Apa, deixeu les armes a terra, feixistes!...

Feixistes? La vida ens surt als llavis, en un crit d'alleujament que recorre tota la mina:

—No tireu, camarades! Som carabiners, som dinamiters de la brigada de roc!

La gent que ens dominava creuen paraules entre ells: «Porten els braçals, són dels nostres.» «Duen l'estrella en els casquets.»

—Passen companys. No tingueu por.

Fem unes quantes passes i ens trobem, un cop depassat el focus, a ple carrer, amb el cel ample damunt nostre i la lluna i les estrelles il·luminant el món. Coneixem de seguida el lloc on

ens trobem: som a les immediacions de l'estació de Terol.

—Què hi feieu ací dins?

Hem vingut a caçar feixistes pel nostre compte...

—Heu triat un bon moment. Ha vingut ben just que no us cacem a vosaltres.

Riem. Però encara no estem prou refets per a riure ben de gust.

Al llarg de la calçada del tren, hi ha un rengle de falangistes, lligats, que els nostres camarades han tret de la mina per posar-los a la disposició del comandament. A terra, prop nostre, veiem unes formes ajaçades, cobertes amb un tros de lona.

—I això?

—Són els cadàvers dels guardies desapareguts.

Se'ns trava la veu, i la saliva ens costa d'empassar.

—Us podem ajudar en alguna cosa?

—No. El millor que podem fer és retirar-vos. Si quan torna l'oficial us troba ací i no li agrada la vostra idea, ho passareu malament.

—Apa, salut. I moltes gràcies, camarada.

Emprenem la pujada cap a la ciutat sense dir res, moixos. En la part alta d'algunes cases properes a l'estació, encara flamegen petits incendis inextingits, que fa semblar que els pisos siguin habitats.

Abans d'entrar a Terol, el madrileny s'ha girat de cara a l'estació.

—Si tarden un moment més a evidenciar l'error, els etzivo una bomba que ni els àngels del cel hi haurien arribat a temps.

PERE CALDERS

(Premi de Narració del nostre Concurs)

Quin neguit! En la vida, amics, no hem vist una tal soledat de terra adolorida i enyoradissa. Feia feredat! Un cadàver, escumosa la boca, estava com dret; les punxes de les alambrades el subjectaven en aquella posició; portava un casc abonyegat, visió fatídica; cingle de pensaments, ruta muda d'un ésser sensible.

L'est començava a esllanguir-se, foc clar de topazi en el llevant. Pobra Alba! En la vall hi havia un blanc tersut de gebre. Ens rellevaren de la guàrdia, fredelucs vam pujar fins al molí, que no movia de temps les seves ales; cap a la vila de casalots abandonats, de casalots d'aixafada teulada. El riu estret i profund passava llisquent, en espaiats intervals, i vorejava migrades plantacions d'arbres estrefets, del brancatge dels quals s'aixecaven tenebroses volades de corbs; el sol roig i inflat ens acariciava; per dalt de les xavoles sortien columnes verdes de fum sense arrissar. Enfortida la moral de cadascú, ningú ja no pensava en res; només un arbre sense fulles, malencònic i mut, mirava dins d'un clot d'aigua el seu perdut dolor...

EMILI RIBOT ALÓS

(2n. accésit al Premi de Narració del nostre Concurs)

emmutit. Avançaven refiats, amb el corretjam ple de bombes de mà. Dalt del cimall hom visualitzava ja, també, l'avanç dels inquietos i tossuts muls que transportaven metralladores damunt l'esquena; mentrestant, les boques llargues i negres dels canons no fruïen cap mena de descans. Les posicions cobejades per l'adversari seguien esventrades, la terra i l'ambient fumejant; la fumerola del morter i del canó no tenia temps per a esvaïr-se en aquella «nervant calmositat»: era un vel negre que s'alçava com un fantasma emmanerosit, i que acabava llepant el cràter vorejat per la trilita i el ferro del mateix òrgan que l'havia ocasionat. Aquell teló de drama i funeral era negre, espès, tan negre que ens cremava la vista, ens ressecava la gorja. A pocs metres de l'alambrada arribà l'enemic en una perfecta formació de l'escola teutona. Aquell moment fou d'una intensitat insuperable. De les boques aprimades dels nostres fusells sortiren dolls i més dolls de dispars certers, que sembraven la mort.

Per una vall de camps terrosos, entre el marró obscur de la terra remoguda per la sembra, hi havia, paral·lels, un rierol vorejat de joncs mig verds, mig grocs, i un camí guarnit pels clots que feien els obusos. Els camillers passaven adalerats, bruts; ce-